

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor

ICN

Reviderad 2021

Innehållsförteckning

Kodens syfte	5
Inledning	5
ICN:s kod	6
Tillämpning av kodens olika områden	6
Förslag till användning av ICN:s etiska kod för sjuksköterskor	6
Spridning av ICN:s etiska kod för sjuksköterskor	6
Kodens områden	
1 Sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad	8
2 Sjuksköterskor och yrkesutövningen	10
3 Sjuksköterskor och professionen	12
4 Sjuksköterskor och global hälsa	14
ICN:s etiska kod för sjuksköterskor Professionell värdegrund	16
Lista över termer i ICN:s etiska kod för sjuksköterskor	18
Referenslitteratur	20

International Council of Nurses
3, Place Jean Marteau, 1201 Geneva, Switzerland

+41229080100, icn@icn.ch
www.icn.ch

Alla rättigheter förbehålles, inklusive översättningar till andra språk. Denna text får tryckas om och distribueras på nytt, i sin helhet eller delvis, utan ändringar och utan på förhand givet skriftligt tillstånd, förutsatt att källan anges.

Copyright © 2021 innehas av ICN – International council of nurses
3, place Jean Marteau, 1201 Genève, Schweiz

ISBN: 978-91-85060-70-2

Tack vare Svensk sjuksköterskeförenings medlemmar har vi haft möjlighet att skapa denna publikation.

Med stolthet för sjuksköterskans profession sedan 1910!

svenurse.se

För professionens och patientens bästa

En första internationell etisk kod för sjuksköterskor antogs av International Council of Nurses (ICN) 1953. Den har sedan dess reviderats och uppdaterats ett antal gånger, senast i och med denna omarbetning, slutförd 2021. Den svenska översättningen slutfördes år 2022 och texten är anpassad efter svenska förhållanden och svensk lagstiftning.

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor

Kodens syfte

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor beskriver värdegrund och professionellt ansvar för sjuksköterskor och sjuksköterskestudenter¹. Koden definierar och vägleder omvårdnaden inom sjuksköterskans olika funktioner. Den är inte en uppförandekod, men kan vara vägledande för etiska övervägande, ställningstaganden och beslutsfattande i professionen.

Koden utgör en grund avsedd att tillämpas i kombination med lagstiftning, förordningar och riktlinjer som reglerar omvårdnaden. Den värdegrund och det ansvar som kommer till uttryck i denna kod gäller sjuksköterskor inom alla sammanhang och i alla funktioner.

¹ Sjuksköterskestudentens delaktighet i omvårdnad behöver vara i linje med ICN:s etiska kod. Beroende på utbildningsnivå delas ansvaret mellan studenten och handledaren.

Inledning

Ända sedan omvårdnad började organiseras professionellt i mitten av 1800-talet, har lika-behandling, inkluderande och förståelse för mångfald varit centralt för sjuksköterskor. Omvårdnaden har fyra grundläggande ansvarsområden: att främja hälsa, att förebygga sjukdom, att återställa hälsa samt att lindra lidande och främja en värdig död. Omvårdnadsbehovet är universellt.

Omvårdnad utgår från respekt för mänskliga rättigheter, inklusive kulturella rättigheter, rätten till liv och egna val, till värdighet och att bli bemött med respekt. Omvårdnad är respektfull och påverkas inte av faktorer som ålder, hudfärg, kultur, etnicitet, funktionsnedsättning eller sjukdom, kön, sexuell läggning, nationalitet, politik, språk, religiös eller andlig uppfattning, juridisk, ekonomisk eller social ställning.

Sjuksköterskor står för professionens värderingar, som respekt, rättvisa, empati, lyhördhet, omsorg, medkänsla, tillit och integritet. Sjuksköterskor värdesätts och respekteras för sitt arbete med att förbättra hälsan hos personer, familjer och befolkningsgrupper, lokalt, nationellt och globalt. De samordnar arbetet med annan hälso- och sjukvårdspersonal och verksamheter.

ICN:s kod

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor består av fyra områden som är vägledande för etiska ställningstagande och agerande:

- 1 sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad
- 2 sjuksköterskor och yrkesutövningen
- 3 sjuksköterskor och professionen
- 4 sjuksköterskor och global hälsa.

Tillämpning av kodens olika områden

De tabeller som följer efter beskrivningen av varje del av koden är avsedda att underlätta för sjuksköterskor att omsätta den i handling. Tabellerna ger exempel inom kodens områden och är inte avsedda att vara heltäckande. Omvårdnad har en värdegrund och etik som är tillämpbar inom alla sammanhang och i alla funktioner där sjuksköterskor är verksamma: kliniskt verksamma, lärare, studenter, forskare, chefer/ ledare, beslutsfattare och andra. Även professionsföreningar vägleds av denna kod och det ansvar som följer. En figur (s. 16) illustrerar förhållandet mellan värdegrund, ansvar och sjuksköterskeprofessionen.

Förslag till användning av ICN:s etiska kod för sjuksköterskor

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor är en vägledning för insatser utifrån samhällliga värderingar och behov. Den är enbart meningsfull om den blir ett levande dokument som tillämpas i de sammanhang där omvårdnad bedrivs.

För att nå sitt syfte måste koden förstås och användas av varje enskild sjuksköterska inom de områden och sammanhang där hen är verksam. Koden ska finnas tillgänglig för studenter och sjuksköterskor under deras studietid och yrkesliv.

Sjuksköterskor bör därför:

Sätta sig in i varje område av koden.

Personligen reflektera över vad koden innebär och hur den kan tillämpas i omvårdnadens praktik, chefs-/ledarskaputbildning, forskning och beslutsfattande.

Diskutera koden med kollegor och andra.

Använda konkreta exempel från egen erfarenhet för att identifiera etiska dilemman och handlingsalternativ med stöd av koden.

Arbeta i grupp för att tydliggöra etiskt beslutsfattande och nå konsensus kring etiskt förhållningssätt.

Samarbeta med nationella sjuksköterskeorganisationer, kollegor och andra i tillämpning och utveckling av etiska riktlinjer inom omvårdnadens praktik, ledning, utbildning, forskning och beslutsfattande.

Spridning av ICN:s etiska kod för sjuksköterskor

För att ICN:s etiska kod för sjuksköterskor ska efterlevas måste sjuksköterskor vara insatta i koden. Vi uppmanar till att den sprids bland sjuksköterskestudenter och sjuksköterskor samt till omvårdnadstidskrifter och andra medier. Koden bör också spridas till andra professioner inom hälso- och sjukvård, arbetsgivare, människorättsorganisationer, andra intresseorganisationer och allmänheten.

ICN uppmanar alla medlemsländer att översätta och sprida sjuksköterskornas internationella kod till stöd för sjuksköterskor i sitt arbete.

Sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad

- 1.1** Sjuksköterskor har sitt huvudsakliga professionella ansvar gentemot personer i behov av omvårdnad nu eller i framtiden på individ- och samhällsnivå.
- 1.2** Sjuksköterskor främjar en miljö där individers, familjers och grupper mänskliga rättigheter, värderingar, sedvanor samt religiösa och andliga uppfattningar erkänns och respekteras av alla. Även sjuksköterskors rättigheter upprätthålls och skyddas av de mänskliga rättigheterna.
- 1.3** Sjuksköterskor säkerställer att patient² och närstående får begriplig, korrekt och tillräcklig information i rätt tid. Informationen ska anpassas till patientens kulturella, språkliga, kognitiva, psykiska och fysiska behov, vilket ska hjälpa patienten att fatta beslut kring samtycke till vård och behandling.
- 1.4** Sjuksköterskor behandlar personlig information konfidentiellt. Detta innebär att respektera patientens integritet och privatliv samt värna patientens intressen vid lagenlig inhämtning, användning, överföring, lagring och yppande av information.
- 1.5** Sjuksköterskor respekterar både kollegors och patienters rätt till privatliv och konfidentialitet. Sjuksköterskor upprätthåller sjuksköterskeyrkets integritet, såväl i personliga möten samt i kommunikation med media, inklusive i sociala medier.
- 1.6** Sjuksköterskor delar ett samhällsansvar för att initiera och stödja insatser för att möta behov av hälso- och sjukvård liksom sociala behov hos alla människor.
- 1.7** Sjuksköterskor förespråkar likabehandling och social rättvisa i fråga om fördelning av resurser, tillgång till hälso- och sjukvård och andra sociala och ekonomiska stödfunktioner.
- 1.8** Sjuksköterskor visar professionella värderingar som respekt, rättvisa, lyhördhet, omsorg, medkänsla, empati, tillit och integritet. De stödjer och respekterar alla människors värdighet och allmänmänskliga rättigheter, inkluderat patienter, närstående och kollegor.
- 1.9** Sjuksköterskor främjar en säkerhetskultur inom hälso- och sjukvård genom att uppmärksamma och motverka hot mot människor samt verka för säker vård och säkra vårdmiljöer.
- 1.10** Sjuksköterskor ger evidensbaserad, personcentrerad vård genom att tillämpa hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder och metoder i alla faser av människors liv.
- 1.11** Sjuksköterskor försäkras sig om att teknik och vetenskapliga framsteg som används är förenliga med människors säkerhet, värdighet och rättigheter. När vård inbegriper artificiell intelligens, vådrobotar, drönare eller liknande, säkerställer sjuksköterskor att vården förblir personcentrerad och att utrustningen stödjer och inte ersätter mänskliga relationer.

² Med patient avses i detta dokument att personen får yrkesmässig vård och omvårdnad oavsett vårdform och vårdgivare.

Tillämpning av kodens olika områden 1: Sjuksköterskor och personer i behov av omvårdnad

Sjuksköterskor, ledare och chefer

Tillgodoser omvårdnad utan att döma eller diskriminera, med respekt för mänskliga rättigheter och med hänsyn till människors värderingar, kultur, vanor och tro.

Deltar kontinuerligt i fortbildning kring etiska frågor, etisk reflektion och etiskt handlande. Uppmuntrar en öppen dialog mellan alla intressenter.

Försäkras sig om patientens informerade samtycke till omvårdnad och/eller medicinsk vård. I detta ingår rätten för patienten att välja eller avstå erbjuden behandling.

Tillämpar professionellt etiskt omdöme vid användning av information, patientjournaler och rapporteringssystem, (elektroniska eller i pappersform). Detta för att skydda mänskliga rättigheter, sekretess och integritet enligt patientens önskemål och grupper trygghet samt i enlighet med aktuell lagstiftning.

Rapporterar risker, olämpligt eller felaktigt handhavande av teknik som hotar människors säkerhet, till arbetsledning och/eller myndigheter, samt delger relaterad information. Engagerar sig i teknikutveckling och uppmärksammar och rapporterar eventuella risker med innovation och utveckling inom teknik och forskning.

Uppfyller sjuksköterskors etiska krav och ansvar samt bekräftar aktivt professionens värdegrund.

Utvecklar och bidrar till säker vård.

Lärare och forskare

Utformar utbildningar som beaktar allas rätt till hälso- och sjukvård med hänsyn till etik, mänskliga rättigheter, kulturella normer, likabehandling, värdighet, rättvisa, jämlikhet och solidaritet samt säkerhet och kompetens.

Utformar forskning om tillämpning av mänskliga rättigheter.

Utformar utbildningar som omfattar aktuell forskning om omvårdnadsetik. Skapar läraaktiviteter kring etiska frågor, principer, resonemang och beslutsfattande. Här ingår att respektera autonomi, att göra gott, att inte skada, och rättvisa.

Utbildar om betydelsen av respekt för autonomi, informerat samtycke, integritet, tystnadsplikt och sekretess.

Respekterar studiedeltagares rätt att avstå från eller avsluta medverkan i studier, utan att ifrågasätta hens beslut.

Utbildar om betydelsen av noggrannhet, sekretess och integritet vid användning av media, rapporterings- och journal-system vare sig det är bilder, inspelningar eller text.

Känner till krav på dokumentation vid akutsituationer, kriser och katastrofer.

Undervisar och forskar om vad som utmärker en säker vård som respekterar värdighet och rättigheter samt rättigheter i relation till ny teknik.

Undervisar om professionella värderingar, etiska krav och ansvar samt etiska perspektiv och teorier i förhållande till samhälleliga och kulturella värderingar. Betonar vikten av forskningsetiska riktlinjer.

Undervisar och möjliggör lärande om varningssignaler och säkerhetsrisker i vården samt om färdigheter för att trygga hälsosamma, säkra och hållbara vårdmiljöer för alla involverade.

Nationella sjuksköterskeorganisationer

Utarbetar ställningstaganden, uttalanden och riktlinjer som stödjer mänskliga rättigheter och vilar på professionens etik och värdegrund.

Utarbetar riktlinjer för etikutbildning och tillhandahåller kontinuerlig utbildning i etik för sjuksköterskor.

Utfärdar riktlinjer och uttalanden för deltagande i forskning. Tar fram riktlinjer för fortbildning kring informerat samtycke till omvårdnad och medicinsk vård.

Bereder riktlinjer kring användning av information och rapporteringssystem som värnar mänskliga rättigheter, sekretess och integritet samt krav på rapportering vid situationer som hotar befolkningens hälsa eller vid andra extrema nödsituationer.

Påverkar regeringar, myndigheter, hälso- och sjukvårdsorganisationer, tillverkare av medicinteknisk utrustning och läkemedelsföretag att inkludera sjuksköterskor i forskning och utveckling av teknik som är avsedd att användas för och av patienter.

Kommunicerar omvårdnadens värdegrund och etiska krav och ansvar i grundläggande dokument och i nationella etiska koder för sjuksköterskor.

Påverkar arbetsgivare till att främja hälsosamma och säkra arbetsplatser för sjuksköterskor och annan vårdpersonal. Tillhandahåller riktlinjer för en säker och hälsofrämjande miljö. Förespråkar tydliga, tillgängliga, transparenta och effektiva rapporteringsrutiner som skyddar hälsa och säkerhet.

- 2.1** Sjuksköterskor har ett personligt ansvar för att tillämpa ett etiskt förhållningssätt i omvårdnaden, samt upprätthålla sin kompetens genom kontinuerlig professionell utveckling och livslångt lärande.
- 2.2** Sjuksköterskor bibehåller sin lämplighet för yrkesutövning för att inte äventyra sin förmåga att ge god och säker vård.
- 2.3** Sjuksköterskor arbetar utifrån sin individuella kompetens och behörighet och använder sitt professionella omdöme när de accepterar eller delegerar ansvar.
- 2.4** Sjuksköterskor värdesätter sin egen integritet, hälsa och sitt välbefinnande. För detta krävs en arbetsplatskultur som kännetecknas av yrkesmässig bekräftelse, fortbildning, reflektion och stöd, adekvat resurstilldelning, stödjande ledningsstrukturer samt en hälsosam och säker arbetsmiljö.
- 2.5** Sjuksköterskor representerar sin profession och stärker dess anseende och förtroende bland allmänheten. I sin yrkesroll identifierar och upprätthåller sjuksköterskor gränser för personliga relationer.
- 2.6** Sjuksköterskor delar med sig av sin kunskap och expertis och ger återkoppling, handledning och stöd till sjuksköterskestudenter, sjuksköterskekollegor och annan hälso- och sjukvårdspersonal.
- 2.7** Sjuksköterskor företräder patienter och deras perspektiv samt upprätthåller en kultur som främjar etiskt handlande och en öppen dialog.
- 2.8** Sjuksköterskor invänder mot åtgärder som hotar en persons integritet. De underlättar till att människor ska få den vård de behöver i rätt tid.
- 2.9** Sjuksköterskor stödjer personens rätt att ge och återta sitt samtycke för åtkomst till personlig, hälsorelaterad och genetisk information. De värnar integritet och sekretess vid användande av genetisk information och genomteknologier.
- 2.10** Sjuksköterskor vidtar nödvändiga åtgärder för att skydda individers, familjers, grupper och befolkningars hälsa när den hotas av medarbetare, annan person, policyer, praxis eller olämpligt eller felaktigt handhavande av teknik.
- 2.11** Sjuksköterskor arbetar aktivt för säker vård. De främjar etiskt handlande när fel eller risk för vårdskada uppstår och säger ifrån när patientsäkerheten är hotad. De förespråkar transparens och arbetar tillsammans med andra för att minska patientsäkerhetsrisker.
- 2.12** Sjuksköterskor ansvarar för säker och etisk hantering av patientdata.

Sjuksköterskor, ledare och chefer

Strävar efter yrkesmässig utveckling. Efterfrågar och deltar i fortbildning för att öka sina kunskaper och färdigheter.

Initierar fortbildning och deltar i verksamhetsutveckling, kvalitetsarbete och utvärdering.

Försäkrar sig om, främjar samt utvärderar kollegors lämplighet för yrkesutövning.

Strävar efter balans mellan arbete och fritid, personlig utveckling och upprätthållande av hälsosam livsstil.

Främjar interprofessionellt samarbete för att hantera konflikter. Främjar en kultur med gemensamma etiska värderingar. Främjar en kultur där modet att agera för vårdens kvalitet och säkerhet inte begränsas av rädsla för repressalier. Bidrar till att skapa en öppen kultur där betydelsefulla samtal som främjar allas hälsa kan föras.

Utvecklar lämpliga professionella relationer med patienter och kollegor. Använder professionellt omdöme, tar inte emot gåvor eller mutor samt iscensätter och underhåller inte intressekonflikter.

Arbetar för att säkerställa kontinuitet i patientens vård samt rapporterar risker och händelser som upplevs moraliskt betänkliga eller där patienter riskeras att skadas.

Lärare och forskare

Undervisar om och lyfter fram betydelsen av livslångt lärande och kompetensutveckling. Utforskar och utvecklar aktuella begrepp, nyskapande pedagogik och didaktik för teori och praktik.

Genomför och sprider forskning om samband mellan fortbildning och professionell kompetens.

Utbildar om hur hållbara arbetsplatser kan främjas. Utbildar om sjuksköterskans ansvar för sig själv samt hens ansvar för patienten, samt om betydelsen av lämplighet för yrkesutövningen och om vikten av att tillämpa evidensbaserad vård.

Utbildar i metoder och förhållningssätt för konflikthantering. Utbildar om andra professioners roller och etiska koder.

Undervisar om professionens gränser, ansvar och uppdrag samt hur dessa kan beaktas.

Undervisar om hur intressekonflikter kan identifieras och hanteras.

Uppmuntrar sjuksköterskor till självreflektion och undervisar om svensk lagstiftning.

Nationella sjuksköterskeorganisationer

Utvecklar och stödjer utbildningsmöjligheter i form av tidskrifter, sociala medier, konferenser och distansutbildning som speglar aktuell utveckling inom omvårdnadens teori och praktik.

Arbetar för hög kvalitet i sjuksköterskeutbildningar. Samverkar med Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) och Socialstyrelsen angående villkor för prövning och återkallande av legitimation.

Arbetar för arbetsmiljöer som främjar en hälsosam livsstil för sjuksköterskor. Utvecklar riktlinjer för säkra och rimliga arbetsvillkor för sjuksköterskor.

Informerar andra professioner och allmänheten om sjuksköterskors olika roller och om omvårdnadens värdegrund. Främjar en positiv bild av omvårdnad. Lyfter fram arbetsmiljöer och förhållanden som är fria från övergrepp, trakasserier och våld.

Skapar riktlinjer för professionens gränser, ansvar och uppdrag. Utformar strategier för att lyfta fram förebilder och goda exempel.

Bidrar till utvecklingen av en god och säker vård.

Sjuksköterskor och professionen

- 3.1** Sjuksköterskor har huvudansvaret för att leda arbetet med att implementera och fastställa evidensbaserade riktlinjer för omvårdnadens praktik, ledning, forskning och utbildning.
- 3.2** Sjuksköterskor och omvårdnadsforskare bidrar aktivt till utveckling av forskningsbaserad aktuell kunskap som stödjer evidensbaserad omvårdnadspraktik.
- 3.3** Sjuksköterskor utvecklar och upprätthåller omvårdnadens värdegrund.
- 3.4** Sjuksköterskor deltar, genom sina professionsorganisationer, i att skapa en positiv och konstruktiv miljö för yrkesutövningen. Yrkesutövningen omfattar omvårdnadens praktik, ledning, forskning och utbildning. Detta förutsätter arbetsmiljöer som möjliggör optimal yrkesutövning för säker och effektiv vård i rätt tid, under arbetsförhållanden som är säkra samt socialt och ekonomiskt rättvisa för sjuksköterskor.
- 3.5** Sjuksköterskor bidrar till positiva och etiska organisationer och miljöer och ifrågasätter oetiska arbetssätt och förhållanden. Sjuksköterskor samarbetar med kollegor, andra professioner och relevanta grupper för att skapa, genomföra och sprida granskad och etiskt ansvarsfull forskning och utveckling relaterat till patientvård, omvårdnad och hälsa.
- 3.6** Sjuksköterskor utformar, sprider och tillämpar forskning som förbättrar hälsan för personer, familjer och grupper.
- 3.7** Sjuksköterskor förbereder sig för och svarar an vid nödsituationer, katastrofer, konflikter, epidemier, pandemier, sociala kriser och förhållanden med knappa resurser. Ansvar för patienters säkerhet och trygghet delas av enskilda sjuksköterskor och ledare i hälso- och sjukvårdsorganisationen. Detta innebär att bedöma risker samt att utveckla, implementera och anslå resurser för riskreducering.

Tillämpning av kodens olika områden 3: Sjuksköterskor och professionen

Sjuksköterskor, ledare och chefer

Samarbetar med kollegor, andra professioner och relevanta grupper för att stödja genomförande, spridning och användning av forskning med anknytning till patientvård, omvårdnad och hälsa.

Deltar och samarbetar solidariskt i nationella sjuksköterskeorganisationer för att främja goda socioekonomiska förhållanden och arbetsvillkor för sjuksköterskor.

Tillämpar ett etiskt förhållningssätt och utvecklar strategier för att hantera etisk stress under kriser som pandemier eller konflikter.

Utvecklar riktlinjer på arbetsplatsen kring frågor som mobbning, våld, sexuella trakasserier, utmattningssyndrom, säkerhet och avvikelshantering. Deltar i forskning kring etiska frågor i arbetslivet.

Förbereder inför och agerar vid nödsituationer, katastrofer, konflikter, epidemier, pandemier och förhållanden av knappa resurser.

Tillämpar icke-diskriminering gentemot kollegor från andra kulturer och länder, oberoende av nationalitet, etnicitet eller språk.

Lärare och forskare

Undervisar om etik, forsknings- och utvärderingsmetodik. Genomför, sprider, informerar om vikten av och utvärderar forskning för att föra omvårdnads-kunskapen framåt.

Betonar för studenter betydelsen av professionella sjuksköterskeorganisationer och internationella samarbeten.

Förbereder studenter för lokalt engagemang i globala frågor genom en bredare vision av solidaritet och det allmännas bästa. Beaktar hälsans ojämlikhet, särskilt bland spädbarn, sköra äldre, intagna i kriminalvården, ekonomiskt missgynnade personer, personer utsatta för människohandel, internflyktingar och flyktingar.

Undervisar om hur ohälsosamma arbetsmiljöer kan identifieras och hur hållbara och hälsosamma arbetsplatser kan utvecklas. Genomför forskning kring etiska frågor i arbetslivet inom ramen för den egna professionen.

Säkerställer att utbildningen omfattar grundläggande kunskaper kring omsorg av grupper och befolkningar i utsatta situationer och högriskmiljöer.

Undervisar om principerna i WHO:s Code of Practice on International Recruitment of Health Personnel för att stödja etiskt försvarbar rekrytering av sjuksköterskor.

Nationella sjuksköterskeorganisationer

Utarbetar ställningstaganden, riktlinjer, policyer och uttalanden med utgångspunkt i aktuell forskning och utveckling inom omvårdnad.

Kommunicerar betydelsen av medlemskap och deltagande i nationella sjuksköterskeorganisationer och andra professionella sammanslutningar.

Samarbetar med globala organisationer för att möta aktuella och angelägna frågor inom social rättvisa.

Verkar samt förhandlar för rättvisa och goda arbetsförhållanden. Utarbetar ställningstaganden och riktlinjer kring arbetsplatsfrågor.

Påverkar regeringar, myndigheter och hälso- och sjukvårdsorganisationer att prioritera och skydda sjukvårdspersonalens hälsa, säkerhet och välbefinnande i samband med kriser eller nödsituationer som påverkar hälso- och sjukvården.

Främjar etiskt försvarbar rekrytering av sjuksköterskor och samarbetar med regeringar och legitimationsutfärdare för att minska hindren för anställning av migrerande sjuksköterskor.

- 4.1** Sjuksköterskor betraktar hälso- och sjukvård som en mänsklig rättighet och bejakar rätten till global tillgång till hälso- och sjukvård för alla.
- 4.2** Sjuksköterskor försvarar alla människors unika människovärde, värdighet och frihet samt motsätter sig alla former av exploatering som människohandel och barnarbete.
- 4.3** Sjuksköterskor leder eller bidrar till utveckling av riktlinjer och policyer till stöd för hälso- och sjukvården.
- 4.4** Sjuksköterskor bidrar till folkhälsa och arbetar för att FN:s Mål för hållbar utveckling ska uppnås.
- 4.5** Sjuksköterskor lägger vikt vid hälsans bestämningsfaktorer. De bidrar till och förespråkar policyer och stöd som är riktade mot sådan problematik.

- 4.6** Sjuksköterskor samarbetar med andra aktörer och verkar för att bevara, stödja och skydda miljön. De är medvetna om miljöförstörelsen och klimatförändringarnas hälsokonsekvenser. För att främja hälsa och välbefinnande förespråkar sjuksköterskor initiativ som minskar miljöskadlig verksamhet.
- 4.7** Sjuksköterskor samarbetar med andra inom hälso- och sjukvård och social omsorg samt med allmänheten för att upprätthålla principer om rättvisa. Detta sker genom att främja ansvarstagande för mänskliga rättigheter, likabehandling, rättvisa, det allmännas bästa och en frisk planet.
- 4.8** Sjuksköterskor samarbetar internationellt för att utveckla och bibehålla global hälsa samt för att säkerställa policyer och principer för detta.

Tillämpning av kodens olika områden 4: Sjuksköterskor och global hälsa

Sjuksköterskor, ledare och chefer

Deltar i arbete för mänskliga rättigheter, såsom att förebygga och bidra till att upptäcka människohandel, hjälpa sårbara befolkningsgrupper samt tillhandahåller allmän utbildning och lindrar hunger och fattigdom.

Fortbildar sig själva och kollegor om global hälsa, inklusive befintlig och framväxande teknik.

Förespråkar etisk användning av teknologier och vetenskapliga framsteg förenliga med säkerhet, värdighet, rätten till privatliv, tystnadsplikt och mänskliga rättigheter.

Skaffar och sprider kunskap om de negativa effekterna av klimatförändringarna och dess inverkan på människors hälsa och på planeten.

Stödjer, i enlighet med omvårdnadens värdegrund, etisk och professionell användning av sociala medier och teknologier för att förbättra folkhälsan.

Agerar i lokala och globala frågor som påverkar hälsa såsom fattigdom, livsmedelssäkerhet, hemlöshet, migration, kön, klass, etnicitet, miljöhälsa, värdiga arbetsförhållanden och utbildning.

Införlivar begreppen fred, fredsdiplomati och fredsbevarande i det vardagliga arbetet.

Lärare och forskare

Säkerställer att utbildningar inkluderar mänskliga rättigheter, FN:s hållbarhetsmål, information om tillgång till vård globalt, kulturellt anpassad vård, medborgerligt ansvar, likabehandling, social och miljömässig rättvisa.

Söker möjligheter att utvärdera kortsiktiga och långsiktiga etiska konsekvenser av användningen av olika tekniker och nya tillämpningar, inklusive välfärdsteknik, robotik, genetik, genomik, stamcellsteknologier och organdonation.

Undervisar om fakta och konsekvenser av klimatförändringar på hälsan och om de möjligheter som finns att stödja klimat och hälsa på policy- och organisationsnivå.

Deltar i utveckling, implementering och utvärdering av nya och framväxande teknologier, inklusive sociala medier, för att bidra till förebyggande åtgärder, utbildning i folkhälsa och för befolkningshälsa och välbefinnande. Utarbetar läroplaner och deltar i forskning som stödjer FN:s hållbarhetsmål.

Utbildar i sociopolitiska och ekonomiska frågor som påverkar hälsan inklusive kön, etnicitet, kultur, ojämlikhet och diskriminering. Forskar om sociopolitiska faktorer som bidrar till individers och befolkningsgruppers hälsa och sjukdom.

Utbildar och forskar i fredsdiplomati och fredsbevarande, både lokalt och globalt.

Nationella sjuksköterskeorganisationer

Samarbetar med hälso- och sjukvårdens tillsynsmyndigheter, frivilligorganisationer och globala aktörer för att ta fram uttalanden och riktlinjer som stödjer mänskliga rättigheter, miljö rättvisa och internationell fred.

Bidrar till lagstiftning och policyer kring etisk användning av teknologi och vetenskapliga framsteg som är anpassade till det egna landets hälsorelaterade och sociala normer och förhållanden.

Deltar i utveckling av lagstiftning för att minska hälso- och sjukvårdssektorns effekt på miljön. Uppmärksammar klimatförändringar som påverkar befolkningsgruppers hälsa negativt.

Uppdaterar kunskap och ökar medvetenheten om FN:s hållbarhetsmål för folkhälsa samt arbetar strategiskt för att omvårdnad blir en del i att uppnå dessa mål.

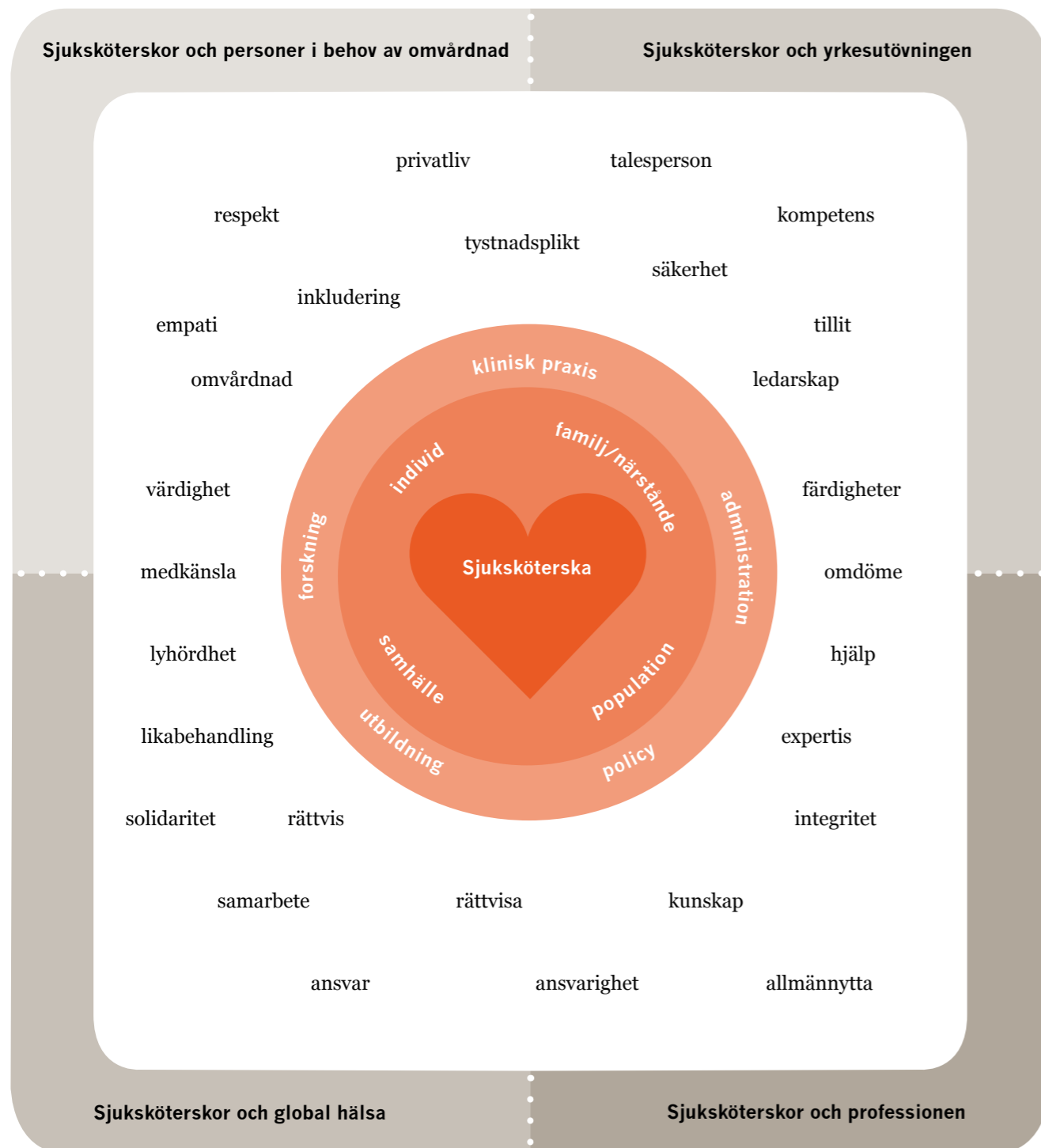
Samarbetar med nationella och internationella sjuksköterskeorganisationer för att formulera policyer och lagstiftning som är inriktade mot hälsans socioekonomiska bestämningsfaktorer.

Samarbetar lokalt, nationellt och globalt, med regeringar och sjuksköterskeorganisationer för att främja målen om global fred och rättvisa samt lindra orsaker till sjukdom.

ICN:s etiska kod för sjuksköterskor – professionell värdegrund

Lista över termer
i ICN:s etiska kod
för sjuksköterskor

Lista över termer i ICN:s etiska kod för sjuksköterskor

Chef/ledare

Chefskap är en roll eller en befattning som man blir anställd eller tilldelad. Ledarskap är en process där en person påverkar en grupp av personer att uppnå ett gemensamt mål.

Etik

En gren inom filosofin. Tillämpad normativ etik är den mest använda typen av etik inom yrkesetik. Den underlättar att fastställa ett ”bör” på social, samhällelig eller individuell nivå. Den behandlar breda sociala frågor som mänskliga rättigheter, globalt samarbete, klimatförändringar, globala pandemier och sociostrukturellt betingade skillnader.

Evidensbaserad vård

Den process som leder fram till välgrundade kliniska beslut. Evidens från forskning integreras med klinisk erfarenhet samt patientens värderingar, önskemål och livssituation.

Familj

En social enhet bestående av medlemmar som är förbundna med varandra genom blodsband, släktskap, känslomässiga (vänskapsband) eller juridiska relationer.

Genetik

Studier av enskilda gener, genetisk variation och ärftlighet.

Genomik

Studier av en individs arvs massa, genomet, kringvariationer som påverkar hälsa, läkemedelsrespons samt samspel mellan gener eller med omgivningen.

Hälsans bestämningsfaktorer

De förhållanden under vilka människor föds, växer upp, lever, arbetar och åldras. Dessa omständigheter formas av fördelningen av pengar, makt och resurser på lokal, nationell och global nivå. De sociala bestämningsfaktorerna för hälsa är de huvudsakliga skälen till ojämlikheter i hälsa, det vill säga de orättvisa

skillnader i hälsostatus som finns inom och mellan länder och som skulle kunna undvikas.

Kompetens

De integrerade kunskaper, färdigheter, omdöme och förhållningssätt som krävs för att en sjuksköterska ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Likabehandling

En aspekt av social rättvisa som avser frånvaro av strukturella nackdelar som leder till skillnader i hälsa för vissa befolkningsgrupper. Likabehandling är en grundläggande förutsättning för mänskliga rättigheter.

Lämplighet för yrkesutövning

Att ha färdigheter, kunskap, hälsa och omdöme att utföra sitt arbete säkert och effektivt.

Miljö rättvisa

Strävan efter lika fördelning av förmåner (till exempel rent vatten, gröna ytor, ren luft) och en säker och jämlik fördelning av bördor (t.ex. hantering av giftigt avfall, ljud, luftföroreningar från fabriker). Detta omfattar hållbarhet, representativt deltagande och undvikande av miljömässig diskriminering.

Mål för hållbar utveckling

Förenta Nationernas agenda 2030 beskriver 17 mål för att uppnå en bättre och mer hållbar framtid för alla människor. Denna handlar om de globala utmaningar vi möter, inklusive de som är förknippade med fattigdom, ojämlikhet, klimatförändringar, miljöförstöring, fred och rättvisa.

Mänskliga rättigheter

Gäller alla människor oberoende av nationalitet, kön, etniskt eller nationellt ursprung, hudfärg, religion, språk eller andra egenskaper. Dessa sträcker sig från det mest grundläggande rättigheter, rätten till liv, till rätten till mat, utbildning, arbete, hälsa, hälsosamma levnadsförhållanden och frihet.

Nationella sjuksköterskeorganisationer

En nationell organisation som klargör, utreder, utbildar och främjar kontinuerlig utveckling av sjuksköterskeprofessionen och omvårdnaden.

Personcentrerad vård

En vård som fokuserar på hela personen, med unika behov, resurser samt erfarenheter och inte bara på sjukdomen. Den personcentrerade omvårdnaden utgår från information om personens livsmönster och värderingar och syftar till att göra omvårdnaden och vårdmiljön mer personlig.

Personlig information

Information erhållen genom yrkesmässig kontakt vilken är privat för en individ eller familj och som, om den yppas, kan kränka rätten till privatliv, orsaka olägenhet eller skada för individen eller familjen.

Rätten till privatliv

Rätten till frihet från intrång i ens privata angelägenheter, information eller ens fysiska kropp.

Sjuksköterska

En person som har genomgått utbildningsprogram till sjuksköterska med examensbevis och som innehar legitimation utfärdad av Socialstyrelsen. Omvårdnaden är den legitimerade sjuksköterskans specifika kompetens. Omvårdnad omfattar både det vetenskapliga kunskapsområdet och det patientnära arbetet grundat i en humanistisk människosyn. Den legitimerade sjuksköterskan ansvarar självständigt för kliniska beslut som erbjuder människor ökade möjligheter att förbättra, bibehålla eller återfå sin hälsa, hantera hälsoproblem, sjukdom eller funktionsnedsättning och uppnå bästa möjliga välbefinnande och livskvalitet fram till döden.

Självbestämmande

Rätten att få sina självständiga beslut bemötta med respekt. Självbestämmande är dock inte en absolut rättighet. Den kan begränsas av kognitiv eller affektiv

nedsättning, myndighetsålder, risken att skada sig själv eller andra, eller av att den inkräktar på andras frihet.

Självreflektion

Innebär att kunna iaktta sig själv och sina reaktioner samt att kunna samtala med sig själv om sina handlingar och upplevelser i ett medvetet sökande efter förståelse (Bie, 2007).

Social rättvisa

Att nå likabehandling och jämlikhet. Detta förutsätter både en opartisk fördelning av social nytta/fördelar och av sociala bördor samt bekräftelse av universella mänskliga rättigheter. Social ojämlikhet får endast förekomma för att gagna de minst gynnade i samhället. Social rättvisa omfattar alla människor, vare sig de är medborgare eller inte.

Sociala medier

Betecknar webbplatser och mobila appar med vars hjälp människor kan interagera i mänskliga sociala nätverk och bidra med användargenererat innehåll.

Tystnadsplikt

Plikten att inte dela patientinformation med tredje part som inte är involverad i patientens vård. Denna plikt kan ha begränsningar och kan i särskilda fall åsidosättas av lagar eller regler, till exempel lagstadgad rapportering av särskilda sjukdomar.

Värdegrund

Normativa ställningstaganden kring vissa värden som eftersträvas. Inom omvårdnad kan detta handla om exempelvis hälsa och respekt för värdighet, integritet och autonomi.

Referenslitteratur

Institute of business ethics (2019). The ethical challenges and opportunities of social media use. Business Ethics Briefing. 2019-05-02. Hämtad från: <https://www.ibe.org.uk/resource/the-ethical-challenges-and-opportunities-of-social-media-use.html>

International council of nurses (1987). Definition of a nurse. Hämtad från: <https://www.icn.ch/nursing-policy/nursing-definitions>

Office of the high commissioner for human rights (odaterat). What are human rights? Hämtad från: <https://www.ohchr.org/en/what-are-human-rights>

United Kingdom Nursing & midwifery council (2021). What is fitness to practice? Hämtad från: <https://www.nmc.org.uk/concerns-nurses-midwives/dealing-concerns/what-is-fitness-to-practise/>

Förenta nationerna (odaterat). About the sustainable development goals. Hämtad från: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

Woodbury MG& Kuhnke JL(2014). Evidence-based practice vs Evidence-informed practice. What's the Difference? Wound Care Canada. Vol 12, Nummer 4, Våren 2014. Hämtad från: <https://torontocentreforneonatalhealth.com/wp-content/uploads/2019/09/Article-Whatsthedifference.pdf>

Världshälsoorganisationen (2019). Primary health care key facts. Hämtad från: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care>

Världshälsoorganisationen (2020). Social determinants of health. Hämtad från: https://www.who.int/health-topics/social-determinants-of-health#tab=tab_1

Svensk sjuksköterskeförening (2016) Värdegrund för omvårdnad. Hämtad från Värdegrund för omvårdnad | Svensk sjuksköterskeförening (swenurse.se)

Svensk sjuksköterskeförening (2017) Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska. Hämtad från: Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska | Svensk sjuksköterskeförening (swenurse.se)

Omvårdnad sedan 1910

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionsförening. Vi är en ideell förening som företräder professionens kunskapsområde omvårdnad. I över hundra år har vi tagit ansvar för och engagerat oss i omvårdnad – forskning, etik, utbildning och kvalitet – för patientens, vårdens och hela samhällets bästa. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar.

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm

08-412 24 00
info@swenurse.se
www.swenurse.se

